

Ei olla merkkipäivänä matkoilla

Näkökulma

Näin kirjoitti Aikamerkin päätoimittaja ja kulttuurivaikuttaja Olavi Harri viisikymmentä vuotta sitten.

Työväen Sivistysliitto täyttää ensi vuonna sata vuotta. Liiton lehti Aikamerkki täyttää puolestaan yhdeksänkymmentä vuotta. Lehti ilmestyi aluksi Työläisopiskelija -nimellä. 1960-luvulla nimi vaihtui Aikamerkiksi. Viitisen vuotta Aikamerkki on ilmestynyt nettijulkaisuna ja leviää lähinnä sosiaalisen median kautta kuten ajan henki on.

Tikulla silmään, joka vanhoja muistelee, mutta nytpä niin tehdään. Sata vuotta on pitkä ja toisaalta lyhyt aika. Riippuu mihin sitä vertaa. Työväen Sivistysliitto perustettiin sisällissodan jälkeen sivistyksen raunioille. Sodista julmimpia ovat sisällissodat, jossa naapuri tähtää naapuria. Sodassa unohtuvat oikeusvaltion periaatteet ja ihmiskunnioitus. Sivistys poljetaan lokaan. Näiltä raunioilta työväenliikkeen rauhanvoimat lähtivät vuonna 1919 nostamaan työväestön itsetuntoa koulutuksella, valistuksella ja kulttuurilla.

Oma julkaisu Työläisopiskelija kohdistettiin opintokerhoille ja opintojen ohjaajille. Myöhemmin Työläisopiskelijasta / Aikamerkistä kehittyi kelpo kulttuurijulkaisu, jota olivat vuosia julkaisemassa TSL:n kanssa Työväen Näyttämöiden liitto ja Suomen Työväen Musiikkiliitto.

Työläisopiskelija -lehti ilmestyi alussa 16–24 sivuisena kerran kuussa. Se sisälsi *työväen sivistystyötä koskevia periaatteellisia ja ohjaavia kirjoituksia, vapaata kansansivistystyötä koskevia uutisia, TSL:n tiedonantoja, kirjallisuusesittelyjä* (lähde: **Oiva Valavaaran** artikkeli Työväen Sivistysliitto 1919–1939 -julkaisussa*).

Työväestön valistamiseen tarvittiin välineitä. TSL oli perustamassa vuonna 1926 Yleisradiota, ja liitto tuotti vuosikausia radio-ohjelmia ja oli edustettuna Työväenjärjestöjen radioesitelmäkomiteassa, joka *järjesti esitelmiä työväkeä kiinnostavista taloudellisista ja yhteiskunnallisista kysymyksistä**. Esitelmiä oli myös ruotsinkielellä. Esimerkinomaisesti vuosina 1932-1933 piti 31 henkilöä yhteensä 66 esitelmää.

Ajat ja teemat muuttuvat. 1960-luvulla kansainvälistyminen nousi esille ja solidaarisuus valtasi alaa. Aikamerkki seurasi ajan ilmiöitä myös Suomen ja Euroopan rajojen ulkopuolella. Kun lehti täytti 40 vuotta, erityisteemana oli kehitysapu. Lehteä myytiin kolmen markan hintaan, ja nettotuotto annettiin työväenliikkeen kehitysapukeräykseen.

1960-luku oli sivistysliiton kulttuurin kulta-aikaa. Liittoa johtanut **Olavi Hurri** oli innovatiivinen kulttuurin kuluttaja ja monessa kulttuurikäänneessä mukana ollut **Pekka Gronow** oli astunut liiton palvelukseen. TSL:n kokoamat Työväenlaulu-levyt lauloivat kultaa. Kulttuuri- ja tiedetapahtumissa oltiin aktiivisesti mukana.

Tieto on elintaso, oli yksi ajan sloganeista. Tietoa vietiin jopa omalla kirjastoautolla

korpitaipaleille ja lopun matkaa puisissa kirjakaapeissa pitkospuita pitkin tukkikämpille. Vuonna 1967 siirtokirjastossa oli 8432 teosta. Kaappeja oli kaikkiaan 230 ja niihin mahtui 30–40 kirjaa. Pohjois-Karjalassa oli 89 kaappia, Kainuussa 15, Lapissa ja Oulun seuduilla 68, Keski-Suomessa 17 ja muilla alueilla toistakymmentä. Massatapahtumiksi nousivat vuosittaiset Jätkän kulttuuripäivät, joilla soi moottorisahan ohella haitari.

Tänä päivänä Aikamerkki on yksi monista mielipide- ja kulttuurijulkaisuista. Media-alan myllerryksessä näillä julkaisuilla on tärkeä paikkansa. Kun valtamedia toimii pitkälti klikkaus pohjalta, mielipide- ja kulttuurilehtiä tehdään pienellä rahalla, mutta sitäkin suuremmalla intohimolla.

Mielipidejulkaisut taustoittavat teemoja, joihin valtalehdet eivät välttämättä ehdi panostaa. Aikamerkki käsittelee työelämän murrosta, talouden tasa-arvoa, koulutusta ja laajemmin sivistystä, arjen valintoja kuluttajan näkökulmasta. Enää ei riitä kirjoitettu artikkeli. Kuluttaja istuu metrossa ja hänen huomionsa on napattava liikkuvalla kuvalla. Tai hän juoksee lenkillä, jolloin on hyvää aikaa kuunnella kiinnostavaa keskustelua podcastina, äänitallenteena.

Mutta tarvitaanko sivistyksestä tai valistuksesta puhumista tänään, kun Suomea kehuaan korkean koulutustason maaksi, jossa jokaisella on mahdollisuus opiskella niin pitkälle kuin haluaa?

Pian sata vuotta täyttävä työväensivistysliike on pyytännyt toimittaja **Ville Blåfieldia** kirjoittamaan aiheesta kirjan. Blåfield on perehtynyt työväen sivistysliikkeen ja työväenkulttuurin lähtötilanteisiin 100 vuotta sitten. Samanaikaisesti hän pohtii kirjassa mihin sivistysjärjestöjä tarvitaan tänään. Haastattelujen kautta hän peräänkuuluttaa keskustelua tämän päivän sivistyksestä. Ville Blåfieldin kirja ilmestyy ensi vuoden alkupuolella Editan julkaisemana.

Sata vuotta täyttävä sivistysliitto ja sen julkaisu Aikamerkki eivät ole ensi vuonna merkkipäivänä matkoilla. Sivistysliike on vahvasti mukana yhteiskunnallisessa keskustelussa.

Merja Leskinen

Kirjoittaja on Aikamerkin vastaava toimittaja